

Úloha VI.4 ... Greta a její solný pochod

9 bodů

Nadešel den, kdy Greta dosáhla svého největšího triumfu. Přesvědčila celou populaci čítající 8 miliard lidí, že je nutné se stávající situací klimatu něco dělat. Plán byl radikální: uspořádat masový pochod (běh) proti směru rotace Země, zastavit střídání dne a noci a tím uvrhnout jednu polokouli do věčného stínu pro maximální ochlazení.

Díky pokrokům v genovém inženýrství Greta nahradila celou populaci klony Usaina Bolta – každý váží 100 kg a dokáže vyvinout rychlost $45 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$. Dokáže lidstvo v této sestavě zastavit otáčení planety? Kolik takových „super-běžců“ by bylo ve skutečnosti potřeba? Uvažujte rovnoměrné rozprostření lidí po planetě. *Anet přemýšlí nad Nobelovkou.*

Aby se Země přestala otáčet, musí moment hybnosti vytvořený pochodujícími/běžícími lidmi L_1 působit proti momentu hybnosti Země L_Z a tímto vynulovat celkový moment hybnosti působící na soustavu Země a lidí, čímž se zastaví otáčení. Je tedy nutné, aby se lidé pohybovali přesně proti rotaci Země. Pro velikosti momentu hybnosti dále platí

$$L_Z = L_1. \quad (1)$$

Nejprve si spočteme moment hybnosti Země L_Z jako

$$L_Z = J_Z \omega_Z = \frac{2}{5} M R^2 \frac{2\pi}{T_Z}, \quad (2)$$

kde J_Z je moment setrvačnosti Země (koule), $M \approx 6 \cdot 10^{24} \text{ kg}$ její hmotnost, $R \approx 6 \cdot 10^3 \text{ km}$ poloměr a T_Z perioda rotace (tj. 1 den).

Složitější je určení momentu hybnosti lidí L_1 . Předpokládáme, že lidé jsou rovnoměrně rozprostřeni po celé zeměkouli. Pokud jednotlivé osoby zanedbáváme a nahrazujeme je spojitým rozložením, můžeme je popsat pomocí plošné hustoty σ jako

$$\sigma = \frac{p \cdot m_1}{S} = \frac{p \cdot m_1}{4\pi R^2}, \quad (3)$$

kde S je povrch Země, p počet lidí potřebných k zastavení rotace a $m_1 = 100 \text{ kg}$ hmotnost jednoho člověka.

Dále předpokládáme, že lidé se nacházejí ve vzdálenosti R od středu Země. Nyní spočítáme malý přírůstek momentu hybnosti dL_1 od malé plochy na kouli dS . Lidé běží konstantní rychlostí v a jejich vzdálenost od osy rotace je $r = R \sin \theta$, viz obr. 1.

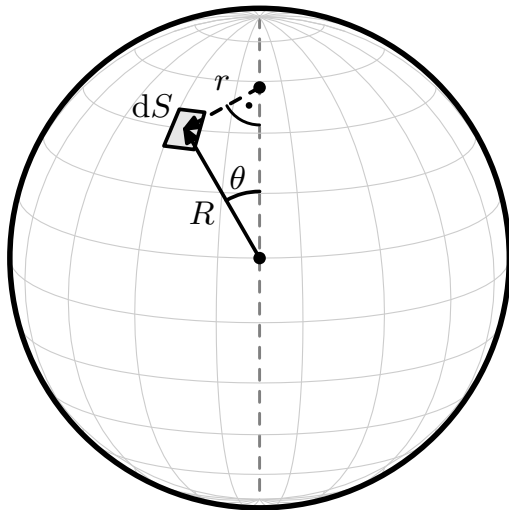
Velikost dL_1 tedy závisí na poloze plošky dS jako

$$dL_1 = d(J_1 \cdot \omega_1) = \omega_1 \cdot dJ_Z = \frac{v}{r} \cdot r^2 \cdot \sigma \cdot dS = vR \sin \theta \cdot \sigma \cdot dS.$$

Po dosazení za element plochy $dS = R^2 \sin \theta d\theta d\varphi$ pro sférické souřadnice a dosazení (3) získáváme

$$dL_1 = vR \sin \theta \cdot \frac{p \cdot m_1}{4\pi R^2} \cdot (R^2 \sin \theta d\theta d\varphi) = \frac{v \cdot p \cdot m_1 R}{4\pi} \sin^2 \theta d\theta d\varphi.$$

Teď už nám stačí všechny příspěvky dL_1 vycíhat přes povrch Země a získáme celkový L_1 .

Obrázek 1: Přírůstek momentu hybnosti dL_1 od „vrstvy“ lidí stojících na ploše dS .

$$\begin{aligned}
 L_1 &= \int_0^{2\pi} \int_0^\pi \frac{v pm_1 R}{4\pi} \sin^2 \theta \, d\theta \, d\varphi \\
 &= \frac{v pm_1 R}{4\pi} \left(\int_0^{2\pi} d\varphi \right) \left(\int_0^\pi \sin^2 \theta \, d\theta \right) \\
 &= \frac{v pm_1 R}{4\pi} \cdot \left[\varphi \right]_0^{2\pi} \cdot \left[\frac{\theta}{2} - \frac{\sin 2\theta}{4} \right]_0^\pi = \frac{v pm_1 R}{4\pi} \cdot 2\pi \cdot \frac{\pi}{2} \\
 &= \frac{\pi}{4} v pm_1 R.
 \end{aligned} \tag{4}$$

Dosadíme hodnoty momentů hybnosti (vztahy (2) a (4) do vztahu (1) a určíme nutný počet lidí pro zastavení rotace Země p .

$$p = \frac{16}{5} \frac{MR}{vTm_1} = \frac{16}{5} \cdot \frac{(6 \cdot 10^{24}) \cdot (6 \cdot 10^3)}{45 \cdot 24 \cdot 100} \approx 1,07 \cdot 10^{24}.$$

To znamená, že Greta by potřebovala přibližně 10^{24} lidí, aby dokázala zastavit rotaci Země. Ve srovnání s dnešní populací $8 \cdot 10^9$ je to číslo o **čtrnáct řádů vyšší**, tedy naprosto mimo možnosti naší planety.

Poznámka pro zajímavost

Kdybychom neuvažovali rovnoměrné rozptřeni lidí po celé Zemi a místo toho předpokládali, že Greta ovládá základy fyziky a je schopná přesunout celou populaci lidí na rovník (kde je příspěvek k momentu hybnosti největší, protože body jsou nejdále od osy rotace). Maximalizovala by tím moment hybnosti lidí L_1 .

V takovém případě by platilo pro potřebný počet lidí p_r (počet běžců pohybujících se po rovníku)

$$L_1 = J_1\omega_1 = p_r(m_1R^2)\frac{v}{R} \Rightarrow p_r = \frac{4\pi}{5} \cdot \frac{MR}{vTm_1} \approx p.$$

Řádově by se tedy počet lidí potřebných k zastavení otáčení Země nezměnil. Holt se budeme muset zase pařit v létě.

Aneta Piklová

aneta.piklova@fykos.cz

Fyzikální korespondenční seminář je organizován studenty MFF UK. Je zastřešen Oddělením propagace a mediální komunikace MFF UK a podporován Ústavem teoretické fyziky MFF UK, jeho zaměstnanci a Jednotou českých matematiků a fyziků. Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Toto dílo je šířeno pod licencí Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported.
Pro zobrazení kopie této licence navštivte <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.